

سنگ درمانی از واقعیت تا تبلیغ

بیشتر خانم‌ها در هر گروه سنی که باشند به محض این‌که در مغازه‌ای چشمشان به سنگ‌های زینتی یا زیورآلات تزئین شده با این سنگ‌ها می‌خورد بدون تامل و بیشتر از روی علاقه و اشتیاق مدتی به تماشای این سنگ‌ها پرداخته و در نهایت هم دست خالی از مغازه بیرون نمی‌روند.

بیشتر خانم‌ها در هر گروه سنی که باشند به محض این‌که در مغازه‌ای چشمشان به سنگ‌های زینتی یا زیورآلات تزئین شده با این سنگ‌ها می‌خورد بدون تامل و بیشتر از روی علاقه و اشتیاق مدتی به تماشای این سنگ‌ها پرداخته و در نهایت هم دست خالی از مغازه بیرون نمی‌روند. موضوع وقتی هیجان‌انگیزتر می‌شود که فروشنده براساس ماه تولد، سنگی را که به آن مربوط می‌شود به مشتری معرفی می‌کند و از این پس دیگر خریدار به دنبال زیبایی و دلربایی سنگ نیست و فقط می‌خواهد با خرید سنگ مربوط به ماه تولدش از خواص درمانی و روانی آن برخوردار شود.

این سنگ‌ها در قالب دستبند، انگشتر، گوشواره، گردنبند یا حتی پابند به فروش می‌رسد یا این‌که روی یکی از زیورآلات فلزی از جنس نقره، تیتانیوم، آلومینیوم، مس، برنج، آهن یا طلای سفید و زرد سوارند و در اغلب موارد هم به دلیل ادعای درمانی بودنشان با قیمت‌هایی نجومی و غیرواقعی به فروش می‌رسد و بیشتر خریداران این نوع سنگ‌ها هم افرادی هستند که برای رسیدن به آرامش، اعتماد به نفس، تقویت ذهن، مقابله با افسردگی و همچنین التیام یکسری دردها و بیماری‌های جسمانی‌شان، به خرید این سنگ‌ها اقدام می‌کنند. سنگ‌هایی که بنا به گفته اغلب صاحب‌نظران بی‌قدمت بوده و اغلب از کشور چین وارد می‌شود و بیشتر از جنس پلاستیک و مصنوعی است. اما پرسش اصلی این‌که آیا واقعا سنگ‌های تزئینی به ماه تولد مرتبط می‌شود و خاصیت روانی و شفابخشی دارد؟

دکتر محمدعلی زارعیان، پزشک و دبیر انجمن تحقیقات طب سنتی ایران در این باره به جام‌جم می‌گوید: اکنون سنگ‌درمانی زیر مجموعه‌ای از انرژی‌درمانی به حساب می‌آید و مطالب آن عمدتاً برگرفته از منابع طب سنتی چین، طب آیورودا، طب بومیان آمریکا و دیگر مکاتب طبی سنتی و بومی است. البته عمده این مباحث با استفاده از ادبیات مرسوم در طب چینی و بر اساس تأثیر سنگ‌ها روی چاکراها (مراکز انرژی بدن) بیان می‌شود. به گفته این پژوهشگر، سنگ‌درمانی یا جم‌تراپی یا جم‌استون‌تراپی از سه جنبه قابل بررسی است.

صحت و سقم خواص سنگ‌های ماه تولد

جنبه اول مشهورترین جنبه آن و در سال‌های اخیر در ایران باب شده و بیشتر محملی برای کسب درآمد و حاصل تبلیغات است. رویکرد شایع این شیوه درمانی در کشور ما فروش سنگ‌های ماه تولد و سنگ‌های مختلف با ادعای اثرات عجیب و غریب در بازار است. این پژوهشگر با اشاره به این‌که در زمینه سنگ‌درمانی کار علمی درست و مقاله قابل استنادی در منابع پزشکی نوین وجود ندارد، می‌گوید: معمولاً گفته‌های اطباء چینی و هندی آمیخته با ادعاهای فرصت‌طلبان داخلی و خارجی است و بر اساس مقاله‌ای که سال 2009 منتشر شده فقط یک مطالعه علمی روی سنگ‌درمانی انجام گرفته است.

البته به گفته دکتر زارعیان، این به معنای نفی اثر سنگ‌ها نیست، چرا که در این زمینه در منابع طب سنتی ایران و همچنین در منابع روایی، مطالب جالب توجهی داریم. اکنون روش‌های مختلفی در استفاده از سنگ‌ها برای درمان معمول شده؛ مثل ماساژ با سنگ داغ در گروه ماساژهای شرقی، استفاده از سنگ‌ها روی چاکراها انرژی، استفاده از نور متصاعده از سنگ‌ها در تسریع روند درمان بیماران و استفاده از ارتعاش سنگ‌های مختلف در تماس با الکتریسیته، اما آن طور که از خواص سنگ‌های تزئینی در منابع اینترنتی گفته می‌شود و آنچه فروشندگان این سنگ‌ها در مورد خواص شفابخشی و اثرات التیام‌دهندگی اختلالات روحی - روانی ادعا می‌کنند، مطلب قابل استناد ثابت شده‌ای وجود ندارد و شیوه‌های درمانی گفته شده با سنگ‌ها نیز یک روش درمانی مستقل به حساب نمی‌آید و یک تدبیر در کنار دیگر تدابیر مختلف برای حفظ سلامت و درمان بیماری‌هاست.

یاقوت، زمرد، عقیق یا فیروزه؟

دکتر زارعیان با اشاره به جنبه دومی که در زمینه سنگ‌درمانی مطرح است، می‌گوید: در منابع طب سنتی (معمولاً در قسمت شناخت داروهای معدنی) از سنگ‌های مختلف در تهیه داروهای ترکیبی استفاده می‌کنند و همچنین در مورد اثرات درمانی سنگ‌های زینتی صحبت‌هایی شده که اغلب این اثرات بر اساس رنگ، مزاج و خواص سنگ‌ها مطرح شده و مطالب بسیاری در این زمینه نوشته شده است. به عنوان مثال در مورد یاقوت چنین ذکر شده؛ یاقوت چهار رنگ سرخ، زرد، کبود و سفید دارد که رنگ سرخ بهترین نوع آن است و به دلیل رنگی که دارد نشانه صحت است و نگاه کردن به آن موجب فرح و زدودن غم و غصه و موجب اشتعال حرارت جنسی می‌شود. مزاج یاقوت سرخ معتدل و در انواع دیگر آن خشکی غالب است. هر سنگی مشابه و بدل یاقوت این رنگ، صلابت، جلا و خاصیت را نخواهد داشت و هیچ‌کسی جز جواهرشناس حاذق نمی‌تواند

میان یاقوت اصل و بدل تفاوت قائل شود. یاقوت، سنگی است که هیچ جوهر دیگری جز الماس نمی‌تواند آن را بتراشد و در شعله آتش حتی اگر قرمز شود تغییر حالت نمی‌دهد.

در مورد عقیق چنین ذکر شده: بهترین آن یمنی است که صاف و شفاف باشد. از نظر مزاجی سرد و خشک است. مصارف خوراکی مختلفی درباره آن ذکر شده و در داروهای با اثر تقویت قلب و کبد و طحال و رفع تنگی نفس و تقویت بینایی استفاده شده است. آویختن عقیق به گردن برای تسکین خشم و خصومت و انگشت آن در هیئت در نظر دشمن و استجاب دعا موثر دانسته شده است. بد نیست بدانید به عقیق زرد شرف شمس می‌گویند و صاحب نظران در مورد این سنگ اتفاق نظر واحدی ندارند.

در مورد زمرد نیز چنین ذکر شده که از نظر مزاجی سرد و خشک است و چند رنگ دارد که بهترین آن به ترتیب به رنگ برگ مورد، رنگ تره، رنگ ساق چغندر، ریحانی رنگ، به رنگ بال مگس و تیره رنگ و زنگاری است. زمرد اصل زود شکسته می‌شود، سوهان آن را می‌تراشد و طاقت آتش ندارد. گفته شده هر کس زمرد با خود داشته باشد خواب بد نمی‌بیند و قوت قلب پیدا می‌کند و حکما آن را در داروهای مفرح به کار برده‌اند.

این پژوهشگر به فیروزه هم اشاره می‌کند که از نظر مزاجی سرد و خشک است و تنها نوع نیشابوری آن توصیه می‌شود. فیروزه در اثر مجاورت و تماس با چربی، بوی تند و تیز حتی بوی مشک و حرارت حمام تباه می‌شود. فیروزه را در تقویت بینایی و قلب و دستگاه گوارش و اعصاب موثر دانسته و در داروهای چشم به کار برده‌اند و همراه داشتن فیروزه را موجب فال نیک و موفقیت در کار و آویختن آن را به گردن مقوی قلب و مانع ترس دانسته‌اند.

سنگ‌های تزئینی از منظر روایات

این پژوهشگر به جنبه سوم سنگ‌درمانی که بحث اثراتی است که از سنگ‌ها در روایات نام برده‌اند اشاره می‌کند و می‌گوید: مطالب جالبی از منشأ ایجاد سنگ‌های زینتی مختلف در روایات و توصیه به ساخت و استفاده انگشت با نگین‌هایی از عقیق، یاقوت، فیروزه، زمرد و حدید چینی در شرایط مختلف ذکر شده است.

به عنوان مثال پیامبر اکرم(ص) به امام علی(ع) فرمود: انگشت را در دست راست کن تا از مقربان الهی همچون جبرئیل و میکائیل باشی. امام علی(ع) پرسید: چه انگشتی را در دست کنم؟ پیامبر فرمود: عقیق قرمز.

حدیثی از امام صادق(ع) است که می‌فرمایند: نگاه کردن به عقیق، یاقوت و فیروزه سبب خوشحالی و شادابی روح می‌شود و چشم و قلب را قوی می‌کند. البته ظاهراً نگین عقیق برای استفاده مداوم و روزانه مورد توصیه است و دیگر نگین‌ها در شرایط خاصی مورد استفاده بوده‌اند. نکته دیگری که در روایات روی آن دست گذاشته‌اند این‌که رکاب انگشت باید از نقره باشد، نه از آهن. این پژوهشگر و متخصص طب سنتی یادآوری می‌کند: گرچه استفاده از سنگ‌ها در منابع مختلف طبی و روایی مورد توصیه بوده، ولی مواردی که در سال‌های اخیر درباره سنگ‌ها اظهار می‌شود معمولاً جنبه تبلیغاتی داشته و پایه علمی و استناد مشخصی ندارد.

این موضوع از آن رو اهمیت دارد که مداومت بر استفاده از سنگ‌ها بدون اطلاع از خاصیت حقیقی آنها می‌تواند اثراتی نامحسوس و گاه نامطلوب در ابعاد جسمی و روحی - روانی به همراه داشته باشد.

فاخره بهبهانی / جام‌جم